

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2012.9.11.
COM(2012) 491 final

**A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK,
AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

Az uniós integrált tengerpolitika terén elért eredmények

{SWD(2012) 255 final}

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Az uniós integrált tengerpolitika terén elért eredmények

1. BEVEZETÉS

Európa tengerei és óceánjai az innováció, a növekedés és a foglalkoztatás gazdag és gyakran alábecsült forrásai. Értékes ökoszisztéma-szolgáltatásokat és erőforrásokat biztosítanak, amelyek minden tengeri tevékenység alapját képezik. 2007-es létrehozása óta az integrált tengerpolitika az európai tengergazdaság fenntartható fejlődésének előmozdítását és a tengeri környezet fokozottabb védelmét próbálta előmozdítani azáltal, hogy az ágazatokon és a határokon átívelve megkönnyítette a tengergazdaság szereplői közötti együttműködést.

Öt év elteltével radikálisan különböző gazdasági helyzettel kell szembenéznünk. Az Európa 2020 stratégia révén az EU a foglalkoztatás, a versenyképesség és a társadalmi kohézió fokozása érdekében megpróbálja ismét növekedési pályára állítani az európai gazdaságot. A tengergazdaság növekedési potenciálja olyan lehetőség, amelyet Európának mint a tengerhez ezer szállal kötődő kontinensnek meg kell ragadnia. Az EU 2009 óta a tengerhez kapcsolódó valamennyi szakpolitikai területen kulcsfontosságú kezdeményezéseket indított útnak Európa versenyképességének fokozása érdekében. A kiadások és az erőfeszítések megkettőzésének elkerülése, valamint a tengeri tevékenységek fenntartható fejlődésének előmozdítása érdekében az integrált tengerpolitika kézzelfogható előnyöket biztosított az európai gazdaságnak és a tagállami tengeri ágazatoknak.

Európában jelenleg megnyírbálják a közkiadásokat, így létfontosságú, hogy a korlátozott eszközökkel a lehető legnagyobb eredményeket érjük el. Az együttműködés költséghatékonyra teszi a tengeren végzett műveleteket és optimalizálja az adathasználatot. Nap mint nap új tengerhasznosítási tevékenységek jelennek meg, ezért elengedhetetlen, hogy a tagállamok olyan, szilárd tervezési rendszereket léptessenek életbe, amelyek előmozdítják a hosszú távú beruházásokat és a tagállami intézkedések koherenciáját.

A kutatásra irányuló beruházásoknak fel kell szabadítaniuk a tengergazdasághoz kapcsolódó innováció teljes potenciálját. A tengerkutatás és a tengerhasznosítási célú kutatás uniós stratégiája elősegítette e cél elérését. A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvnek köszönhetően tengereinkkel és óceánjainkkal fenntartható módon tudunk gazdálkodni. A fenntarthatóság a tengergazdaság fejlődésének előfeltétele és egyúttal ez képezi az Európa hosszú távú versenyképességét megszilárdító fejlett technológiák hajtóerejét.

A Tanács és az Európai Parlament 2009-ben üdvözölte az integrált tengerpolitika terén elért eredményekről szóló első jelentést, és arra kérte a Bizottságot, hogy az újabb fejleményekről 2012-ben tegyen jelentést. Ez a második jelentés ismerteti, hogy az uniós tengerpolitika és a tengerhez kapcsolódó ágazati politikák területén milyen eredmények születtek 2010 és 2012 között.¹ Rávilágít arra, hogy e szakpolitikák miként járulnak hozzá az Európa 2020 stratégia céljainak megvalósulásához, és számba veszi azokat a konkrét eredményeket, amelyek elősegítik a növekedést, valamint fokozzák az erőforrás-hatékonyságot és a közpénzek megtakarítását.

¹ A jelentésben említett valamennyi kezdeményezéssel kapcsolatos részletek és hivatkozások az e jelentést kísérő SWD(2012) 255 végleges dokumentumban találhatóak meg.

2. A TENGERGAZDASÁG HOZZÁJÁRULÁSA A NÖVEKEDÉSHEZ ÉS A FOGLALKOZTATÁSHOZ

2.1. „Kék növekedés”

A Bizottság 2012 szeptemberében elfogadta a „Kék növekedés: A fenntartható tengergazdálkodási és tengergazdasági növekedés lehetőségei” című közleményt. A cél egy olyan, a tagállamokkal, a régiókkal és minden releváns szereplővel közösen megvalósítandó kezdeményezés megindítása, amely felszabadítja a kék növekedés potenciálját.

Egy, a Bizottság által 2010-ben kezdeményezett tanulmány gyakori szűk keresztmetszetként határozta meg a következő tényezőket: a megfelelő készségek hiánya, a kockázati tőkéhez való hozzájutás, a tengerrel összefüggő adatok szétaprózottsága, a környezeti kihívások és a nehézkes tervezési folyamatok. A tagállamokban most próbálják orvosolni a készségek hiányával összefüggő problémát, például az ipar és az oktatás közötti partnerségek (klaszterek) ösztönzése révén. Az integrált tengerpolitikához kapcsolódó kezdeményezések is indultak azzal a céllal, hogy megoldás szülessen az adatokkal és a tervezéssel összefüggő nehézségekre. Bizonyos ágazatok azonban célzottabb megközelítést igényelnek. Ennek megfelelően öt, növekedési potenciállal rendelkező terület – nevezetesen a tengeri és tengerparti idegenforgalom, a megújuló tengeri energiaforrások, a tengerből származó ásványi erőforrások, az akvakultúra és a kék biotechnológia – mélyreható elemzés tárgyát képezte azért, hogy további növekedésserkentő és munkahelyteremtő intézkedéseket lehessen javasolni.

2.2. Tengeri közlekedés

A tengeri közlekedési szolgáltatások nélkülözhetetlenek az európai gazdaságnak ahhoz, hogy világszinten versenyképes legyen. A Bizottság 2011-ben elfogadta a közlekedésről szóló fehér könyvet, amely 2018-ig meghatározza a tengeri közlekedési stratégia irányvonalait; ezek a következők: a költséghatékony tengeri közlekedési szolgáltatások nyújtására vonatkozó képesség; az uniós szállítási ágazat hosszú távú versenyképessége; az összes közlekedési módot érintő, zökkenőmentes közlekedési láncok létrehozása utasok és áruk számára.

„A korlátok nélküli európai tengeri szállítási térség” című, 2009-es közlemény nyomán 2010-ben hatályba lépett a jelentéstételi alakításokról szóló irányelv. Ez a kezdeményezés az EU-n belüli tengeri közlekedés fellendítése érdekében egyszerűsíti és harmonizálja az adminisztratív követelményeket.

A Bizottság 2011-ben javaslatot tett *a transzeurópai hálózatokra vonatkozó új iránymutatásokra* azzal a céllal, hogy megnövelje a tengeri gyorsforgalmi utak mint fő európai közlekedési útvonalak szerepét. Többéves pályázati felhívások révén a Bizottság példát mutat, hogy miként csökkenthető a tengeri közlekedés környezeti hatása, illetve miként növelhető a közlekedés hatékonysága.

2.3. Energia

Európa polgárai, ipara és gazdasága a biztos, biztonságos, fenntartható és elérhető árú energiától függenek. A tengeri szélenergia 2020-ra a megújuló energiaforrásokból nyert energia 20 %-át fogja kitenni. Ez az egyik prioritása az európai *stratégiai energiatechnológiai tervnek*, amelynek segítségével az ipar, a tagállamok és a Bizottság a technológiafejlesztés és -demonstráció hosszú távú megközelítésén dolgoznak. A kutatási keretprogram és az „*Intelligens energia*” elnevezésű program is támogatja a szélenergiát és az óceánenergiát hasznosító technológia fejlesztését, amely jelentősen hozzájárul a tengerparti térségek fejlődéséhez.

A Bizottság 2011-ben iránymutatásokat javasolt azzal a céllal, hogy megállapítsa a *transzeurópai energiahálózatok* kiépítésére és *kölcsönös átjárhatóságára* vonatkozó szabályokat. Meghatározásra kerültek a kiemelt jelentőségű folyosók, ide tartozik többek között a balti energiapiacok összekapcsolási terve és az északi-tengeri szélenergia-hálózat.

2.4. Hajógyártás

Az európai tengerészeti iparág jelentős innovációs és tervezési kapacitását tekintve stratégiai szerepet játszik az olyan kihívások megválaszolásában, mint amilyen az éghajlatváltozás, a légszennyezés, az energiahatékonyság és a tengeri tevékenységek fejlesztése. Az ágazatban tapasztalható kihívásokra adott stratégiai válaszként a *LeaderSHIP* elnevezésű kezdeményezés a versenyképességet hivatott előmozdítani azokra a technológiákra építve, amelyekben az EU vezető szerepet tölt be. A kezdeményezés jelenleg felülvizsgálat tárgyát képezi annak érdekében, hogy a tengeri szállítási ágazat környezetkímélőbbé tételével a *LeaderSHIP* figyelembe vegye a jövőbeli lehetőségeket, valamint hogy a tevékenységeket olyan új üzletágak felé diverzifikálja, mint amilyen a tengeri szélenergia hasznosítása.

„A hajógyártáshoz nyújtott állami támogatás keretszabálya” megállapítja, hogy a hajógyárak számára milyen állami támogatások nyújthatók. 2011 decemberében egy új keretszabály került elfogadásra, amely 2013 végéig marad érvényben. A dokumentum különös rendelkezéseket tartalmaz a hajógyártáshoz nyújtandó innovációs és regionális támogatásra vonatkozóan, valamint megállapítja az exporthitelek feltételeit. Kibővített hatálya most már a belvízi hajókra, valamint úszó és mozgó tengeri létesítményekre is vonatkozik.

2.5. Halászat és akvakultúra

Az uniós halászatnak számos, egymással összefüggő problémával kell szembenéznie. A halállományokat túlhalásszák, a flotta egy részének gazdasági helyzete törekeny a magas szintű támogatások ellenére, a halászati ágazatban kínált munkahelyek nem vonzóak, és a halásztól függő számos part menti közösségnek bizonytalan a helyzete.

A Bizottság 2011 júliusában kezdeményezések egész sorát fogadta el, többek között a közös halászati politika megreformálását célzó új jogszabályjavaslatokat. A Bizottság e kezdeményezése arra irányul, hogy a fenntartható halászat alapját az ökoszisztémák tiszteletben tartásával vesse meg úgy, hogy közben gondoskodik a piac minőségi élelmiszerrel való ellátásáról, továbbá virágzó tengerparti közösségeket, nyereséges iparágakat, valamint vonzó és biztonságosabb munkahelyeket biztosít. A javaslatok központi témái a következők: olyan hosszú távú gazdálkodás, amely szem előtt tartja az erőforrások kiaknázására vonatkozó egyértelmű fenntarthatósági célokat, valamint a pazarló gyakorlati módszerek alkalmazásának megállítása. Ezenkívül támogatás lesz elérhető a szakpolitikai választásokat megalapozó adatok minőségének javítására, valamint az előírások jobb érvényesítésére és a fokozottabb ellenőrzésre.

Az átmenetet az *Európai Tengerügyi és Halászati Alap* is támogatni fogja a fenntarthatóság fokozása, a kisüzemi part menti halászat teljesítményének növelése, az akvakultúra előmozdítása, a munkahelyteremtés tengerparti közösségekben való előmozdítása és a költséghatékony tengerügyek biztosítása érdekében.

3. AZ ÁGAZATOKON ÉS HATÁROKON ÁTÍVELŐ EGYÜTTMŰKÖDÉS A TENGERGAZDASÁG OPTIMÁLIS NÖVEKEDÉSI FELTÉTELEINEK BIZTOSÍTÁSÁRA

Az integrált tengerpolitika koherens stratégiát határoz meg a tengeri ágazatok fenntartható fejlődésének előmozdítására. Koordináció szükséges a tengeri tevékenységek egymásra és a környezetre gyakorolt, egyre nagyobb mértékű hatásának kezeléséhez, az európai polgárok védelmének és biztonságának garantálásához és a képzett munkaerő fenntartásához.

3.1. A tengerpartot és tengert érintő tevékenységek fenntartható végzésében rejlő lehetőségek maximalizálása

Az ágazatok versengenek egymással a tengermedencékben rendelkezésre álló területekért és erőforrásokért. A tengerhasznosítás különböző módozatai közötti konfliktusok és a tengeri területek iránti igények továbbra is fokozódni fognak, különösen a felfutó tengeri tevékenységek miatt. Mivel Európa jelenleg súlyos gazdasági válságon megy keresztül, szükségünk van olyan növekedésserkentő eszközökre, amelyek a környezeti hatások csökkentése mellett megkönnyítik több tevékenység együttes művelését.

A *tengeri területrendezés és a tengerparti övezetek integrált kezelése* (ICZM) biztosítja, hogy a tengervizek hasznosításának tervezése és a tengerparti övezetek kezelése az ágazatokon és határokon átívelő módon valósuljon meg. Nélkülözhetetlenek a fenntarthatóság és a jogi kiszámíthatóság garantálásában, valamint a – különösen a határokon átnyúló területeken tevékenységet folytató – befektetők és gazdasági szereplők költségeinek csökkentésében.

A nemzeti ICZM-stratégiák megvalósításában sikerült eredményeket elérni, mindazonáltal a 16 EU-tagállamtól 2011-ben kapott jelentések jelentős eltéréseket mutatnak. 2011-ben hatályba lépett a *barcelonai egyezményhez csatolt ICZM-jegyzőkönyv*, aminek következtében az ICZM kötelezővé vált a földközi-tengeri parti tagállamok számára.

Az EU-n belül Bizottság hivatott előmozdítani a tengeri területrendezés közös keretének kifejlesztését, és bejelentette, hogy 2012 vége előtt *jogszabályjavaslatot* fog benyújtani a *tengeri területrendezés és az ICZM tárgyában*. A javaslat alapját a tengeri területrendezés és az ICZM hatásairól és gazdasági előnyeiről szóló tanulmányok, a határokon átívelő együttműködést érintő két kísérleti projekt és az ICZM-re vonatkozó bevált gyakorlati módszereket egybegyűjtő Ourcoast platform képezi.

3.2. Az európai polgárok és a tengeri ágazatok védelme a tengeri fenyegetésekkel szemben

Az EU külkereskedelmének 80 %-a tengeren zajlik. A tengergazdasági tevékenységek növekedése biztos és biztonságos környezetet igényel. A 2010-ben elfogadott útiterv-folyamat után a Bizottság *közös információmegosztási környezetet* kíván létrehozni az uniós hajózási ágazat vonatkozásában. Ez fokozni fogja a *tengerfelügyelet* hatékonyságát és költséghatékonyságát azáltal, hogy az EU-ban megfelelő, jogszerű, biztonságos és hatékony ágazatközi, határokon átívelő adatmegosztást tesz lehetővé.

Két kísérleti projekt, a MARSUNO és a BluemassMed sikere is e törekvéseket erősíti. A közös információmegosztási környezet megteremtése az EU-ban működő mintegy 400 ágazati hatóság közötti fokozott adatcsere megvalósításának első szakasza. Ezen túlmenően ez az első lépés a tengeri szállításhoz kapcsolódó ágazati tevékenységek közötti jobb koordináció elérésében, a kereskedelmi hajók védelmében, a tagállami haditengerészetek által által ellátott védelmi feladatok teljesítésében, az illegális bevándorlás megfékezésében, a jogellenes halászat és a szennyezés megakadályozásában, valamint a tengeri környezet megőrzésében is.

Az EU és a tagállamok 2009 óta élen járnak a *tengerbiztonság* előmozdításában. A cél a követelményeket nem teljesítő tengeri szállítás felszámolása, az utasok és a legénység védelmének fokozása, a balesetek megelőzése és a környezetszennyezés kockázatának mérséklése. A 2009. évi *harmadik tengerbiztonsági csomag* végrehajtása növeli az európai államok lobogója alatt közlekedő hajók színvonalát és a hajóosztályozó társaságok munkájának minőségét, valamint hatékonyabbá teszi a hajók kikötői vizsgálatát, a hajóforgalom megfigyelését, a balesetek kivizsgálását és az áldozatok védelmét.

Európa tengeri határainak védelme kihívás a tagállamok számára. A Bizottság 2011-ben javaslatot tett az *európai határőrizeti rendszer* létrehozására. A rendszer célja a schengeni

külső határok őrizetének megerősítése és egy olyan információcsere-mechanizmus kialakítása, amely a tagállami határőrizeti hatóságok számára lehetővé teszi a tengeri halálesetek és az EU-ba bejutó illegális bevándorlók számának csökkentését.

3.3. Foglalkoztatás és karriermobilitás a tengeri ágazatokban

Számos tengeri iparágban hiány tapasztalható a megfelelő képzettséggel, készségekkel és tapasztalattal rendelkező munkaerőben. Több olyan kezdeményezés is történt, amely a tengerhez kapcsolódó, az ágazatok és országok közötti mobilitáson alapuló pályák kialakítását célozza, figyelemmel a jövőbeli igényekre is.

A 2018-ig terjedő tengeri szállítási stratégia elfogadása nyomán a *tengeri foglalkoztatással és versenyképességgel foglalkozó munkacsoport* 2011 júniusában ajánlásokat fogalmazott meg, többek között a következőket: felül kell vizsgálni azt a gyakorlatot, hogy a tengerjáró hajókon dolgozó munkavállalók nem tartoznak az uniós munkajog hatálya alá, naprakésszé kell tenni a tengerészek képzéséről szóló irányelvet és gondoskodni kell a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) tengerészeti munkaügyi egyezményének végrehajtásáról.

Az EU szociális párbeszéddel foglalkozó bizottsága 2012. május 21-én olyan megállapodást fogadott el, amely a hajók fedélzetén dolgozó halászok munkakörülményeinek javítása érdekében végrehajtja az ILO által kidolgozott, a halászati ágazatban végzett munkáról szóló 188. sz. egyezmény bizonyos részeit. Az uniós szociális partnerek közös kérésére a Bizottság javasolhatja, hogy ez a megállapodás az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 155. cikkének megfelelően egy uniós irányelvvel kerüljön végrehajtásra. Első lépésként azt kellene értékelni, hogy a megállapodás maradéktalanul összhangban van-e a hatályos EU-joggal.

2007 és 2010 között a *hetedik kutatási keretprogram* hozzávetőleg 1,4 milliárd EUR-val járult hozzá a tengerkutatáshoz és tengerhasznosítási célú kutatáshoz kapcsolódó fellépések finanszírozásához, ami a keretprogram költségvetésének nagyjából 6,4 %-át teszi ki. Az említett összegből 89 millió EUR-t fordítottak a kutatók mobilitására és képzésére.

Ezek a kezdeményezések nagyban hozzájárulnak az Európa 2020 stratégia „Új készségek és munkahelyek menetrendje” és „Mozgásban az ifjúság” elnevezésű kiemelt kezdeményezéseiben kitűzött célok eléréséhez, nevezetesen a foglalkoztatási arányok növeléséhez és az oktatás színvonalának emeléséhez az EU-ban.

4. KUTATÁS, ISMERETEK ÉS VÉGFELHASZNÁLÓK: A KUTATÁS ÉS AZ INNOVÁCIÓ KÖZÖTTI SZAKADÉK ÁTHIDALÁSA

A tengerhez kapcsolódó európai ipart az innováció és a minőségi piacok jellemzik. Ambiciózus tengerkutatási programok kidolgozása és a tengerrel kapcsolatos adatoknak az innováció részére történő hozzáférhetőbbé tétele révén a Bizottság e versenyelőny megszilárdítására törekszik.

4.1. Európa tengeri vonatkozású vezető szerepének megerősítése az innováció és a kutatás révén

A Bizottság 2008 vége óta végrehajtotta a *tengerkutatás és a tengerhasznosítási célú kutatás európai stratégiáját* azzal a céllal, hogy a tengergazdaság értékét fenntartható módon maximalizálja.

A tengerhez kapcsolódó kutatás és innováció céljára az EU 2007 és 2010 között 644 projekt keretében 1,4 milliárd EUR-t fordított. A multidiszciplináris tengerkutatási és tengerhasznosítási célú kutatási projektek – három, „A jövő óceánjai” címmel meghirdetett, a hetedik kutatási keretprogram részét képező közös pályázati felhívás keretében – összesen

134 millió EUR-s uniós támogatásban részesültek. Ezt az erőfeszítést kiegészítette bizonyos összehangolt témakörök 2012-es felvetése. Ez azzal a céllal történt, hogy a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtása 42 millió EUR-s uniós támogatást kapjon.

Tökéletesített irányítási mechanizmusok, mint például a *MARCOM+ fórum* és az *EMAR2RES* partnerség is hozzájárul a koherensebb kutatás kialakításához oly módon, hogy zökkenőmentesebbé teszi a kutatók, az iparágak és a politikai döntéshozók közötti interakciót.

Az Európai Bizottság *Közös Kutatóközpontja* (JRC) független, kutatási eredményeken alapuló tudományos szakvéleményeket bocsátott ki az olyan uniós szakpolitikák fejlesztésének támogatására, mint amilyen a halászat, a környezetvédelem, a tengerbiztonság és a tengerhajózási biztonság.

4.2. A tengerrel összefüggő ismeretek megosztása az innováció, a beruházások és az ésszerű politikaformálás elősegítésére

A jobb ismeretek nélkülözhetetlenek a fenntartható fejlődéshez és ahhoz, hogy az óceánok egészségesek és termékenyek legyenek. A tengerrel összefüggő ismeretek jelenlegi széttagoltsága az erőforrások pazarlását jelenti olyan felhasználók számára, akik gyors hozzáférést igényelnek többféle adatkészlethez. Az *európai tengeri megfigyelési és adathálózat* (EMODnet) a megkönnyíti az adatokhoz való hozzáférést, mérsékli a felhasználók költségeit, serkenti az innovációt és csökkenti a tengereink állapotával kapcsolatos bizonytalanságokat. „A tengerekkel kapcsolatos tudás 2020” elnevezésű kezdeményezés célja egy olyan átfogó keret létrehozása, amely ésszerűsíti az adatok áramlását a kezdeti helyi megfigyeléstől az értelmezésen és feldolgozáson keresztül egészen az adatok Európa-szerte történő terjesztéséig.

A Bizottság és több mint 50 szervezet azon munkálkodik, hogy 2020-ig az európai vizek tengerfenék-területeiről többféle felbontású, összefüggő digitális térkép készüljön az ipar, a kutatók és a hatóságok általi felhasználásra. A vízrajzzal, geológiával, kémiával, biológiával és fizikai élőhelyekkel foglalkozó tematikus csoportok munkájának köszönhetően már jobban átlátjuk az adatbirtokosok adatkezelési politikáit az EU-ban. Az öt csoport közül négy ingyenes internetes portálokon olyan adatokat tett közzé, amelyek korábban nehezen voltak hozzáférhetők.

Az EMODNet időközi értékelése – amelyet a Bizottság 2012 augusztusában fogadott el – és „A tengerekkel kapcsolatos tudás 2020 – a tengerfenék feltérképezésétől az óceán-előrejelzésig” című zöld könyv részletes információkat tartalmaz.

5. A TENGERPOLITIKA TERÜLETI ELŐNYEI

A tengerparti térségek létfontosságú megújuló erőforrásokkal rendelkeznek a tengergazdasági növekedéshez, ideértve a víz-, hullám-, szél-, árapály- és biomassza-energiát. A tengerparti turizmus a vonzó és egészséges tengeri környezettől függ. Mivel a társadalmi kirekesztés különösen súlyos lehet a tengerparti területeken és a szigeteken, alapvető fontosságú az inkluzív tengergazdaság kifejlesztése.

5.1. Regionális politika

Európa mind szárazföldi, mind tengeri entitás. Ahhoz, hogy a tengeri ágazatok ösztönözzék a növekedést a szárazföldön, növelni kell a kapcsolódási pontok számát. „Az Európa 2020 keretei közötti intelligens növekedéshez hozzájáruló regionális politika” című 2011-es közlemény arra szólította fel a nemzeti és a regionális hatóságokat, hogy *intelligens szakosodási platformokat* hozzanak létre a kutatási, regionális, vállalkozási, innovációs és

oktatási politika területén. Ilyen megközelítéssel jobban koordinálható a tengerparti térségek és azok gazdaságának fejlesztését célzó programozás.

Újabb lépés a *közös rendelkezésekre* vonatkozó javaslat és a *közös stratégiai keret*, amelyek arra irányulnak, hogy összekapcsolják egymással a kohéziós, a vidékfejlesztési, a halászati és a tengerügyi politika keretében 2014 és 2020 között tervezett beruházási prioritásokat.

Számos tengeri projekt részesült támogatásban az EU regionális politikai alapjából. Példaként említhető a sótalanító üzemek létesítése vagy a hullámenergia-termelés demonstrációját szolgáló tengeri infrastruktúra-projektek megvalósítása. Több uniós, *határokon átvéelő együttműködési program* is támogatta a tengergazdasági növekedést, beleértve azokat a projekteket is, amelyek az algákat mint a potenciális bioüzemanyag-forrást vizsgálták, illetve amelyek a tengerparti vidékek éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodását elősegíteni hivatott bevett gyakorlati módszereket tanulmányozták.

5.2. Tengermedence-stratégiák

A tengermedencék szintjén történő nemzetközi együttműködés a tengergazdaság fejlesztésének és a tengeri környezet védelmének hatékony megközelítése. *A tengermedence-stratégiák figyelembe veszik az európai tengermedencék gazdasági jellemzőit* és lehetővé teszik a közpénzek ésszerűbb felhasználását. Ha a meglévő európai és a nemzeti pénzalapokat az elfogadott növekedési prioritásokra fordítjuk, ösztönző hatást gyakorolnaka tengeri régiók gazdaságára.

Az uniós balti-tengeri stratégia több mint 80 zászlóshajó projektet eredményezett, amelyek részletes hatásait az elért eredményekről szóló, 2011 júniusában elfogadott jelentés ismerteti. A stratégia többek között a következő intézkedéseket tartalmazza: a hajókból származó szennyezés csökkentése, a fenntartható rövid távú tengeri fuvarozás kifejlesztése, az eutrofizációval kapcsolatos kérdések kezelése, innovatív kkv-k új csoportosulásainak létrehozása, a kutatási tevékenység támogatása és a tengerfelügyeleti rendszerek integrációja.

2011 novemberében elfogadták az *Atlanti-óceán térségére vonatkozó tengerstratégiát*, amely arra irányul, hogy az atlanti térségben a tengerhasznosítási lehetőségek fejlesztése révén fellendítse munkahelyteremtést és a növekedést. A prioritási intézkedéseket az Atlanti Fórum térképezi fel egy cselekvési terv keretében, amelynek elfogadása 2013-ban várható. Ez lehetővé fogja tenni az uniós strukturális alapok stratégiai felhasználását, nevezetesen a tengergazdasági növekedés támogatását a 2014 és 2020 közötti időszakban.

2009-ben elfogadták *A földközi-tengeri térségben folytatott tevékenységek jobb irányításáról* szóló közleményt azzal a céllal, hogy emelkedjen a tengerügyek irányításának és a környezetvédelemnek a színvonala. A régiók és a tagállamok a 2007–2013-as európai területi együttműködés finanszírozási forrásainak egy részét átcsoportosították a tengerügyi célok elérésére. Az EU-n kívüli partnerországokban a tengerhez kapcsolódó növekedés és a tengerügyi politikaformálás előmozdítására irányuló technikai segítségnyújtás jelenleg az európai szomszédságpolitika keretében megvalósuló IMP-MED projekt segítségével történik.

Olaszország, Szlovénia, Görögország és Horvátország szubregionális szinten mélyreható tengerügyi együttműködést folytat *az Adriai- és a Jón-tenger térségében*. Folyamatban van a növekedést célzó prioritási területeket meghatározó és az uniós forrásokat ennek megfelelően ésszerűsítő tengerstratégia kidolgozása.

A Bulgária és Románia részvételével 2011 októberében megszervezett magas szintű eszmecsere nyomán a *Fekete-tenger* környékét érintő együttműködés területén is születtek eredmények.

2012 júniusában a Bizottság és az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője elfogadott egy közleményt, amely az *Északi-sarkvidéket* érintő konstruktív uniós fellépésre vonatkozóan 28 intézkedést javasol. A közlemény az egyre növekvő stratégiai, gazdasági és környezetvédelmi kihívásoknak való megfelelés érdekében támogatja az ismereteken, a felelősségen és a kötelezettségvállaláson alapuló sarkvidéki gazdálkodást.

6. A TENGERI ÖKOSZISZTÉMÁK VÉDELME – A NÖVEKEDÉS EGYIK FELTÉTELE ÉS TÉNYEZŐJE

A világon az EU rendelkezik a legnagyobb tengeri területtel. A tengeri ökoszisztémák egészségének biztosítása elengedhetetlen az óceánok biológiai sokféleségének megőrzéséhez és a tengergazdasági növekedés fenntartásához. Minthogy az európai tengerhajózási társaságok gyakran nyújtanak csúcsteljesítményt az innovatív környezetvédelmi technológia területén, a környezetvédelmi jogszabályok is támogatják gazdasági fejlődésünket.

6.1. Az egészséges tengeri ökoszisztémák jelentette kihívás

A *tengervédelmi stratégiáról szóló 2008-as keretirányelv* az integrált tengerpolitika környezetvédelmi pillére. Az átfogó cél az, hogy az uniós tengervizek környezeti állapota 2020-ra jó legyen.

Az említett célhoz vezető úton már több megvalósítási szakaszt is sikerült lezárni. A Bizottság 2010-ben elfogadta a jó környezetvédelmi állapot értékelésére szolgáló kritériumokról és módszertani szabványokról szóló határozatot, amelyet a tagállamok tengervizeik jó környezetvédelmi állapotának biztosítását célzó monitoringprogramok és költséghatékony intézkedések kifejlesztésére használnak fel. A Bizottság 2011-ben a tengervizek kezdeti értékelése és a jó környezetvédelmi állapot értékelésére szolgáló kritériumok közötti összefüggést is egyértelművé tette.

Noha jelentős eredményeket sikerült elérni a Natura 2000 hálózat létrehozásában, még mindig léteznek hiányosságok, különösen a tengeri területek vonatkozásában. A Bizottság 2011-ben elfogadta a *madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelvek torkolatokban és part menti övezetekben történő végrehajtására vonatkozó iránymutatásokat*, amelyekben külön figyelmet fordított a kikötőfejlesztés és a kotrás kérdésére. A Bizottság LIFE+ elnevezésű pénzügyi eszköze az innovatív környezetvédelmi intézkedések és kapacitásfejlesztés révén hozzájárul a Natura 2000 hálózat tengeri környezetben történő igazgatásához.

6.2. Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz és az éghajlatváltozás hatásainak enyhítése

Az éghajlatváltozás drámai következményekkel járhat a tengerparti területekre nézve, ide sorolhatók a partvédműveket fenyegető veszélyek, az erózió, az áradások és a tengerszint-emelkedés. Ha az éghajlatváltozás a tengeri környezetre nehezedő más terhelésekkel együtt fejti ki hatását, a következmények még súlyosabbá válnak. A Bizottság 2012 márciusában útnak indította az *éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás európai platformját*, amely az éghajlatváltozással kapcsolatos, Európát érintő hatásokról és sebezhetőségekről a legátfogóbb információkat tartalmazó weboldal. Az internetoldal azzal a céllal készült, hogy a politikai döntéshozóknak támogatást nyújtson – többek között a tengerparti területek vonatkozásában – az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra irányuló intézkedések kifejlesztésében.

6.3. A hajók által okozott légszennyezés

A nemzetközi tengeri közlekedésből származó üvegházhatásúgáz-kibocsátások (ÜHG-kibocsátások) jelenleg a világszintű ÜHG-kibocsátások nagyjából 3 %-át teszik ki. Ez az arány valószínűleg növekedni fog az egyre növekvő világkereskedelem és a hajózás iránti

egyre nagyobb igény miatt. A Bizottság 2011-ben azt a célt tűzte ki, hogy a tengeri közlekedésből származó ÜHG-kibocsátásokat 2050-re 40 %-kal csökkenti. A hajók ÜHG-kibocsátásainak európai figyelemmel kísérését célzó együttműködési projektek indultak az Európai Tengerészeti Biztonsági Ügynökség, az Európai Környezetvédelmi Ügynökség, a Finn Meteorológiai Intézet és a Nemzetközi Tengerészeti Szervezet jóvoltából.

A Bizottság 2011-ben benyújtotta az 1999/32/EK irányelv módosítására irányuló javaslatot is azzal a céllal, hogy jelentős mértékben csökkenteni lehessen a hajózásból származó kén-dioxid-kibocsátásokat és ezáltal az EU-ban mérsékelhetők legyenek az emberi egészséget és a savasodást befolyásoló levegőminőségi problémák.

7. A TENGERÜGYEK HATÉKONYABB IRÁNYÍTÁSA

A jó irányítás és a koordináció a tagállamokon belül és a tagállamok között, a tengerparti térségekben, az iparban és az érdekelték körében elengedhetetlen ahhoz, hogy a tengergazdaság fejlesztése minél hatékonyabb és fenntarthatóbb módon történjen. Az információk, az adatok és a bevált gyakorlati módszerek áramlása felgyorsíthatja a beruházásokat és az innovációt, és egyúttal a színvonalasabb környezetvédelemhez is hozzájárulhat.

7.1. Tagállami fejlemények

A tagállamok egyre nagyobb mértékben támaszkodnak koordinált megközelítésekre tengergazdaságuk fejlesztésében: ez történhet nemzeti stratégiák segítségével (mint például Franciaország, Portugália és Németország esetében) vagy külön kezdeményezések révén (ilyenek a tengerről szóló egyesült királysági törvény, a dán tengerügyi stratégia és az ír tudományos stratégia). 2011-ben Németország tervet is elfogadott a tengergazdaság serkentésére.

Több tagállam minisztériumközi koordinációt vagy ilyen funkciót ellátó miniszteri posztot hozott létre (például Ciprus, Franciaország, Hollandia és Lengyelország). Egyes tengerparti régiók, mint például Schleswig-Holstein, Västra Götaland és Bretagne 2009 óta saját maguk fejlesztik tengerügyi stratégiájukat.

2010-ben 17 tagállam és társult ország megindította az „Egészséges és termékeny tengerek és óceánok” elnevezésű közös programozási kezdeményezést a kutatási erőforrások és kapacitások közötti szinergiák kiépítése érdekében.

7.2. EU-szintű fejlemények

Az *Európai Parlament* 2010 októberében elfogadta az integrált tengerpolitikáról szóló állásfoglalást, amely megerősítette, hogy a tengerügyek integrált szemlélete indokolt, és felszólította a Bizottságot az Európa 2020 stratégia tengeri vetületének kidolgozására.

2011 decemberében hatályba lépett az *integrált tengerpolitika továbbfejlesztését támogató program létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet*. A jogszabály meghatározza az integrált tengerpolitika első, 2012 és 2013 közötti működési programját, amelynek részletes végrehajtása a kísérő SEC-dokumentum 6.2.5. pontjában kerül ismertetésre. A rendelet jogalapját képező különböző jogszabályok tudomásul veszik tudomásul veszi az integrált tengerpolitika horizontális szemléletét.

Az Általános Ügyek Tanácsa a svéd, a spanyol és a lengyel elnökség alatt (2009 novemberében, 2010 júniusában, illetve 2011 decemberében) több szakpolitikai területet is átfogó következtetéseket fogadott el az integrált tengerpolitikával kapcsolatban. Ezek a következtetések áttekintést nyújtanak a legutóbbi fejleményekről, megerősítik a jelenlegi kezdeményezések indokoltságát és így lendületet adnak a jövőbeli fejlesztéseknek.

A *Régiók Bizottsága* által 2011 januárjában elfogadott vélemény aláhúzta annak fontosságát, hogy környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi okokból garantálni kell az integrált tengerpolitika sikerét. Az *Európai Gazdasági és Szociális Bizottság* 2011 februárjában elfogadta az integrált tengerpolitikáról szóló véleményt, amelyben támogatta azt a törekvést, hogy a tengeri tevékenységek vonatkozásában meg kell teremteni az ágazatok és a tagállamok közötti szinergiákat.

7.3. Nemzetközi szintű fejlemények

Az integrált tengerpolitika nemzetközi dimenziójáról szóló 2009-es közleménnyel összhangban a Bizottság növelte erőfeszítéseit a nemzetközi tengerügyi szintén.

Világszinten az EU arra szólított fel, hogy az óceánokról és a tengerjogról, illetőleg a fenntartható halászatról szóló ENSZ-határozatok ambiciózusabb célokat fogalmazzanak meg, valamint arra buzdított, hogy a világ valamennyi országa csatlakozzon a tengerpolitikai tárgykörét szabályozó jogi okmányokhoz, például ENSZ Tengerjogi Egyezményéhez. Különösen nagy sikernek könyvelhető el az az ENSZ szintjén útnak indított kezdeményezés, amely a várakozások szerint az ENSZ Tengerjogi Egyezményét végrehajtó, a nemzeti joghatóságon kívül eső tengeri területek biológiai sokféleségének megőrzéséről és fenntartható hasznosításáról szóló megállapodás megtárgyalásához fog vezetni. Az EU ezenkívül a fenntartható fejlődésről szóló 2012. júniusi Rio de Janeiro-i ENSZ-konferencián megpróbálta elérni, hogy az óceánok és tengerek védelmének tárgyában, illetőleg a tengerpolitikai irányítás területén is történjen előrelépés. A határozottabb nemzetközi fellépés eredményei már láthatók: a regionális halászati gazdálkodási szervezetek kiváló teljesítményt nyújtottak, valamint szorosabbá vált a harmadik országokkal a jogellenes, nem bejelentett és szabályozatlan halászat tárgyában folytatott együttműködés.

A tengerügyi kérdések most már rendszeresen felmerülnek az EU és partnerei (például Kína, Oroszország, Japán, Kanada és az Egyesült Államok) közötti megbeszéléseken. Az ágazati párbeszéd során tárgyalt témakörök fokozatosan bővültek, ami lehetővé tette, hogy a tengerügyek vonatkozásában világszinten átfogóbb együttműködés váljon valóra.

7.4. A tengeri Európa tudatosítása és láthatósága

Az integrált tengerpolitika elsődleges célja az volt, hogy az európai lakosok számára fokozza Európa tengeri identitásának és gazdasági potenciáljának láthatóságát. E szempontok széles körű tudatosítása nélkülözhetetlen azokon a területeken, ahol a tengerhez fűződő érdekek politikai támogatásért, beruházásokért vagy munkaerőért versengenek más ágazati érdekekkel.

Az integrált tengerpolitika megindítása óta az *Eurostat* statisztikai információkkal szolgált a szakpolitika támogatására annak érdekében, hogy emelkedjen a tengeri ágazatok és tengeri térségek vonatkozásában rendelkezésre álló gazdasági adatok színvonala. A tengerügyi kezdeményezések most már az Eurostat munkaprogramjának szerves részét képezik. 2009 óta rendszeres jelleggel jelenik meg a tengerparti térségekre és a tengeri ágazatokra vonatkozó statisztika.

Az olyan interaktív fórumok, mint amilyen a *tengerügyi fórum* és a *tengerek atlasza*, megkönnyítik a tengerrel összefüggő információkhoz való hozzáférést és a tengeri Európával kapcsolatos ismeretek bővítését. A *tengerek európai napja*, amelyet május 20-án ünneplünk, létfontosságú esemény a tengeri Európában rejlő lehetőségek széles körű megismertetésében.

8. KÖVETKEZTETÉS

Az integrált tengerpolitikát az Európai Unió tengeri dimenzióinak nyomatékosítására hozták létre. Kezdetben csupán elképzelés volt, azóta viszont olyan eszközzé nőtte ki magát, amely konkrét eredményeket hozott a tengergazdasági növekedés és az európai politikák fenntarthatóságának területén. Amint arra e jelentés is rámutat, a tengeri ágazatoknak az európai gazdaság teljesítményéhez és az Európa 2020 stratégia céljainak eléréséhez való jelentős hozzájárulását még tovább erősíti a költségcsökkentésre, az erőforrás-hatékonyság javítására, a kockázatcsökkentésre, az innováció támogatására és a közpénzek ésszerűbb felhasználására irányuló összehangolt fellépés.

A Bizottság a lehető legkedvezőbb feltételeket kívánja megteremteni ahhoz, hogy a tenger adja a fenntartható gazdasági fejlődés hajtóerejét. Ezekre az eredményekre építve az elkövetkező évek célja a *kék növekedés* megvalósítása. A ciprusi tanácsi elnökség idején az integrált tengerpolitika tárgyában megrendezésre kerülő informális miniszteri konferencia jelentős lépés lesz e cél elérésében. A *kék növekedés* jelenti majd az integrált tengerpolitika második szakaszának mozgatóerejét egy olyan, egészséges tengergazdaság megteremtése felé, amely innovációt, növekedést és fenntarthatóságot biztosít az európai polgárok számára.